

.....

ТЕОРІЯ ТА ІСТОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА; ІСТОРІЯ ПОЛІТИЧНИХ І ПРАВОВИХ УЧЕНЬ

.....

УДК 347.7

DOI <https://doi.org/10.32840/pdu.2022.2.1>

В. О. Боняк

доктор юридичних наук, професор,
завідувач кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

Ю. В. Олійник

викладач кафедри теорії та історії держави і права
Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ЗМІСТ ПОНЯТТЯ «ПРАВО КОЖНОГО НА ПРОФЕСІЙНУ ПРАВНИЧУ ДОПОМОГУ»

На підставі чинного законодавства, законопроектів та довідкової літератури здійснено спробу подолати термінологічну невизначеність та з'ясувати зміст поняття «право кожного на професійну правничу допомогу». За допомогою обраного теоретичного інструментарію переосмислено зміни, яких зазнала Конституція та законодавство України у частині, що стосується права кожного на професійну правничу допомогу

З'ясовано смислове навантаження взаємопов'язаних слів, що утворюють терміно-поняття «професійна правнича допомога», яке розглянуто як багатоаспектне соціальне явище.

Обґрунтовано, що важливими характеристиками професійної правничої допомоги є: а) діяльність професійно підготовлених юристів (правників); б) пов'язаність не тільки з правовими нормами, але й практичним застосуванням таких норм; в) зміст такої допомоги зводиться до підтримки, сприяння, захисту, порятунку тих осіб, які цього потребують.

Доведено, що професійна правнича допомога надається не лише адвокатами. Здійснений аналіз норм національного законодавства та інших джерел надав змогу до категорії правників (осіб, що надають професійну правничу допомогу) віднести: захисників; адвокатів, що здійснюють виключне представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення; інших правників – осіб, що здобули компетентності, яких достатньо для успішного здійснення професійної діяльності

Запропоновано розмежовувати поняття «професійна правнича допомога» (надається особами, які належать до правничої професії) та «адвокатська правнича допомога» (є різновидом професійної правничої допом`оги).

Виокремлено суттєві ознаки поняття «право кожного на професійну правничу допомогу», до яких віднесено такі: це міра можливої поведінки суб'єкта; реалізується в межах правовідносин; здійснюється в інтересах особи, що потребує такої допомоги з метою її захисту, представництва та надання інших видів допомоги; забезпечується юридичним обов'язком фізичної особи, яка здобула необхідні теоретичні знання і практичні навички у сфері правотлумачення, правореалізації та правового захисту; гарантується державою.

Запропоновано дефініцію досліджуваного права. Обґрунтовано, що право кожного на професійну правничу допомогу – це передбачена нормами національного законодавства та гарантована державою міра можливої поведінки суб'єкта правовідносин, який

потребує захисту, представництва та надання інших видів допомоги, яка забезпечується юридичним обов'язком особи, що здобула необхідні теоретичні знання і практичні навички у сфері правотлумачення, правореалізації й правового захисту.

Ключові слова: правник, правова допомога, професійна правнича допомога, адвокатська правнича допомога, правовий захист.

Постановка проблеми. Конституційне визнання людини, її життя і здоров'я, честі і гідності, недоторканності і безпеки найвищою соціальною цінністю, а прав і свобод та їх гарантій у якості таких, що визначають зміст і спрямованість діяльності держави вимагає постійної уваги наукової спільноти до проблематики забезпечення прав і свобод людини і громадянина.

Особливе місце серед таких можливостей людини займають так звані особисті процесуальні права і свободи, до яких належить і досліджуване право кожного на професійну правничу допомогу. Наявність в Основному Законі нормативно-правового припису такого змісту (ст. 59), можливість користування зазначеним благом є не тільки важливим аксіологічним аспектом Конституції України, але й вимагає формулювання його легальної дефініції.

У демократичній, соціальній і правовій державі правнича наука і юридична практика мають бути підпорядковані такому важливому завданню, як покращення якості життя людей, і тому питання техніко-юридичної досконалості формулювання приписів правових норм, а також можливість їхньої подальшої практичної реалізації набуває неабиякого значення [1, с. 57]. В умовах триваючої в Україні судової реформи, яка з необхідністю підпорядкована виконанню головного конституційного обов'язку держави – утвердження і забезпечення прав і свобод людини, досліджуване нами питання набуває особливої актуальності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Різних аспектів права на професійну правничу допомогу торкались як науковці, так і практики, серед яких Є. Ананьєв [2], В. Боняк [3], А. Гаркуша [4], А. Джуська [5], М. Пришляк [6] та ін. Водночас аналіз доктринальних джерел за темою дослідження та відсутність на законодавчому рівні визначення досліджуваного поняття свідчить про певну неузгодженість у підході до його

трактування, вимагає переосмислення змін, яких зазнала Конституція та законодавство України на підставі Закону від 02.06.2016 р. № 1401-VIII «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» у частині, що стосується права особи на правничу допомогу.

Метою статті є спроба авторів подолати термінологічну невизначеність та з'ясувати зміст поняття «право кожного на професійну правничу допомогу».

Досягнення визначеної дослідницької мети зумовило необхідність використання таких методів пізнання: 1) діалектичного, що дозволяє дослідити право на професійну правничу допомогу у розвитку та взаємозв'язку з іншими явищами правової дійсності; 2) формально-логічного та спеціально-юридичного, за допомогою яких з'ясовано смислове навантаження досліджуваного терміно-поняття.

Наукова новизна дослідження обумовлена поставленою метою та засобами їх розв'язання і полягає в тому, що в роботі опрацьовано ряд питань, які торкаються змісту поняття «право кожного на професійну правничу допомогу».

Виклад основного матеріалу. Із прийняттям Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» законодавцем було внесено зміни до статей 29 і 59 Основного Закону та додано нову статтю 131⁻² [7].

Зокрема, стаття 59 Основного Закону набула такого змісту: «Кожен має право на професійну правничу допомогу. У випадках, передбачених законом, ця допомога надається безоплатно. Кожен є вільним у виборі захисника своїх прав», а ч. 2 цієї статті законодавцем була виключена.

У статті 131⁻² Конституції України суб'єкт законотворчості вперше закріпив положення про:

- а) професійну правничу допомогу в Україні, для надання якої в державі діє адвокатура (ч. 1 ст. 131⁻²);
- б) гарантії незалежності адвокатури (ч. 2 ст. 131⁻²);

в) засади організації і діяльності адвокатури та здійснення адвокатської діяльності в Україні, які визначаються законом (ч. 3 ст. 131⁻²);

г) представництво іншої особи в суді, а також про захист її від кримінального обвинувачення, що їх здійснює виключно адвокат (ч. 4 ст. 131⁻²).

Водночас, у ч. 5 ст. 131⁻² Верховна Рада України зазначила, що законом можуть бути визначені й винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена [8].

Конституційний Суд України, як орган, що вирішує питання про відповідність Конституції України законів України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 20 січня 2016 року констатував відповідність вищевказаних змін Основному Закону та резюмував, що пропонується для доповнення Основного Закону Української держави стаття 131⁻² не передбачає скасування чи обмеження прав і свобод людини і громадянина [9].

У цьому ж висновку орган конституційної юрисдикції вважає, що зміни до частини першої статті 59 Основного Закону України стосовно права кожного на професійну правничу допомогу (ст. 131⁻²) враховують той факт, що саме адвокат має необхідний професійний рівень та можливість забезпечити реалізацію права кожного на захист від кримінального обвинувачення та представництво його інтересів у суді (п. 3.17. Висновку).

Водночас у цьому ж рішенні Конституційний Суд України наголошує, що кожна особа є вільною у виборі захисника своїх прав серед адвокатів, а встановлення на законодавчому рівні винятків щодо представництва в суді іншими, ніж адвокат, особами може бути обумовлене особливостями певної категорії справ, правовідносин чи статусу особи, права, свободи чи

інтереси якої підлягають захисту. Тобто, позиція органу конституційної юрисдикції зводиться до того, що таке правове регулювання щодо представництва особи в суді має сприяти ефективному захисту прав, свобод та інтересів фізичних та юридичних осіб [9].

Нові терміно-поняття «правнича допомога», «професійна правнича допомога» знайшли своє відображення і в інших законодавчих актах. Так, у ст. 16 Цивільного процесуального кодексу України під назвою «Правнича допомога» визначено:

1) учасники справи мають право на користування правничою допомогою (п. 1 ст. 16);

2) представництво у суді є видом правничої допомоги (професійною правничою допомогою), яка здійснюється виключно адвокатом, крім випадків, встановлених законом (п. 2 цієї ж статті);

3) надання безоплатної правничої допомоги відбувається у порядку, встановленому законом, що регулює надання такої правничої допомоги (п.3 ст.16) [10].

З вищезазначеними приписами перекликаються й положення ст. 15 «Правнича допомога» Господарського процесуального кодексу України, де:

1) у п. 1 суб'єкт законотворчості зазначає, що учасники справи мають право користуватися правничою допомогою;

2) п. 2 встановлює, що представництво у суді, як вид правничої допомоги, здійснюється виключно адвокатом (професійна правнича допомога), крім випадків, встановлених законом [11].

Вважаємо, що для формулювання поняття «право кожного на професійну правничу допомогу», визначення його змісту необхідно звернутись до інтерпретації слів, що утворюють це словосполучення. З'ясуємо їх значення.

Починається досліджуване терміно-поняття словосполученням «право кожного». Наголошуємо, що розглядаючи ті чи інші права людини, науковці досліджують їх у суб'єктивному та об'єктивному значенні. У цьому плані досліджуване нами право не є винятком і його слід розрізняти з аналогічних позицій. Суб'єктивне право вчені розглядають як правомочність у конкретних правовідносинах («право-по-

ведінка»), тобто воно являє собою можливість позитивної поведінки самого уповноваженого (його ще називають «право на власні дії») [12, с. 21]. Однією із таких можливостей людини і є право кожного на професійну правничу допомогу.

Слово «кожний» означає, що цією можливістю наділена будь-яка особа, незалежно від ознак раси, релігійних та інших переконань, майнового стану, статі та інших ознак.

Поняття «професійна» у словнику української мови за редакцією І. Білодіда трактується як таке, що походить від слова професія та відображає зв'язок з певною професією; об'єднує людей однієї професії або близьких професій [13, с. 331].

Слово «правнича» вживається у тому ж значенні, що й юридична [14, с. 506]. Прикметник «юридична» походить від іменника «юрист»; слово «юридична» пов'язане з: а) законодавством, правовими нормами і практичним їх застосуванням; б) вивченням і науковою розробкою правознавства, юриспруденції; в) з підготовкою юристів [15, с. 615].

Автори словника української мови під терміном «допомога» пропонують розуміти: 1. Сприяння, підтримку в чому-небудь. 2. Матеріальну підтримку. 3. Захист, порятунк у біді. 4. Сприяння в лікуванні, полегшення страждань. 5. Тих, хто приходить на допомогу кому-небудь [16, с. 374].

В аспекті питання, що розглядається нами, з поміж трактувань терміну «допомога» найбільш прийнятним є його розуміння як захисту. Підтвердженням цьому є рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу), у якому орган конституційної юрисдикції для розкриття змісту поняття «медична допомога» здійснив його граматичний аналіз та дослідив правові акти. Щодо слова «допомога», то Суд дійшов висновку, що у лінгвістичному аспекті воно означає сприяння, підтримку (фізичну, матеріальну, моральну тощо) в

чому-небудь; захист кого-небудь, порятунк у біді; робити певний вплив, що дає потрібні наслідки, приносить полегшення, користь; дію, скеровану на підтримку (реалізацію чиїх-небудь запитів або потреб у чому-небудь) за певних обставин [17].

Заміна конституційного терміну «правова допомога» на новий «правнича допомога» обґрунтовується у пояснювальній записці до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)». В ній указується, що такий підхід обумовлений стандартами української мови – прикметник, застосований для позначення відповідного виду допомоги, походить від іменника, що позначає саму професію особи, яка надає таку допомогу. Іменником для позначення особи, яка надає послуги у сфері права (у юридичній сфері), є слово «правник». Акцентується, що професійну правничу допомогу надають саме особи, які належать до правничої професії [18].

Узагальнення вищенаведених значень слів відносно права кожного на професійну правничу допомогу дозволяє зробити такий умовивід про смислове навантаження словосполучення «професійна правнича допомога»: це багатоаспектне соціальне явище, важливими складовими якого є діяльність професійно підготовлених юристів (правників) (осіб, поєднаних за професійною ознакою); аналізоване терміно-поняття пов'язане не тільки з правовими нормами, але й їх практичним застосуванням; зводиться професійна правнича допомога до підтримки, сприяння, захисту, порятунку тих осіб, які цього потребують.

Здійснений аналіз доктринальних джерел за темою дослідження свідчить про те, що у вітчизняній правничій науці мали місце поодинокі спроби сформулювати дефініцію поняття «право на професійну правничу допомогу». Так, автори вищезгадуваної пояснювальної записки до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» зазначають, що це гарантована Основним Законом держави можливість особи отримати високоякісні правничі послуги, які може забезпечити лише професійний адвокат (а не особи,

які належать до правничої професії, на яких автори записки указували вище), котрий пройшов спеціальну підготовку. Хоча у наступній тезі пояснювальної записки зазначається, що така запропонована формула не заперечує права на правничу допомогу загалом, у тому числі й безоплатну, яку можуть надавати й інші, крім професійних адвокатів, фахівці-правники [18].

Дослідник Є. Ананьєв окремо не приділяє уваги визначенню змісту поняття «право кожного на професійну правничу допомогу», однак при висвітленні питань надання юридичної допомоги досліджує такий його складник як «правничу допомогу». Цей феномен автор визначає у такий спосіб: це професійна діяльність юристів, яка гарантована ч. 1 ст. 15 ЦПК України та ч. 1 ст. 16 ГПК України як можливий об'єкт користування учасника цивільної/господарської справи.

Вагомо, що вчений поділяє таку допомогу на окремі види, в тому числі (за критерієм – суб'єкт надання допомоги при представництві в суді), на професійну правничу допомогу як вид правничої допомоги (ч. 2 ст. 15 ЦПК України, ч. 2 ст. 16 ГПК України).

Автор акцентує, що зміст ст. 15 ЦПК України та ст. 16 ГПК України опосередковано вказує і на різновиди загального складного поняття «правничу допомогу», а саме, на безоплатну правничу допомогу та професійну правничу допомогу [19].

Заслугує на увагу позиція Є. Ананьєва, який для уникнення двозначності у словосполученні «професійна правничу допомога» пропонує слово «професійна» замінити на «адвокатська» і в такому випадку, на думку правника, терміно-поняття «адвокатська правничу допомога» відповідатиме своєму змісту.

Застосування прикметника «професійна», наголошує науковець, ставить в нерівне становище інших професійних осіб (юристів), які за своєю кваліфікацією, рівнем та ступенем освіти мають обґрунтовані підстави вважати, що при наданні відповідних юридичних послуг вони здійснюють професійну діяльність, яка за своїм змістом фактично і є правовою або правничою допомогою [19].

Водночас у пропонованій Є. Ананьєвим дефініції поняття «професійна правничу допомога» учений таку допомогу пов'язує не з діяльністю професійних осіб (юристів, правників), а знову ж таки лише з такою їх категорією, як адвокати: «професійна правничу допомога – це різновид правничої допомоги, який здійснюється адвокатом в суді шляхом представництва інтересів учасника судового процесу» [19].

Інший вітчизняний дослідник М. Пришляк наголошує, що надання адвокатам переваг на ринку правових послуг хоча й пояснюється необхідним рівнем їхньої професійної підготовки, однак зазначає, що така підготовка притаманна будь-якому правнику, що засвоїв програму навчання у закладі вищої освіти за спеціальністю «Право» та здобув вищу освіту за першим (бакалаврським), другим (магістерським), третім (освітньо-науковим/освітньо-творчим) рівнем вищої освіти.

Здобуття вищої освіти, вважає дослідник, і є підтвердженням того, що особа досягла компетентностей (результатів навчання), яких достатньо для успішного здійснення професійної діяльності. Для підтвердження правильності своєї позиції автор пропонує звернутися до Класифікатора професій України ДК 003:201 [6].

Дійсно, у вказаному Класифікаторі (Розділ 2. «Професіонали») зазначено, що до цього розділу належать працівники, від яких вимагається: а) високий рівень знань у галузі фізичних, математичних, технічних, біологічних, агрономічних, медичних чи гуманітарних наук; б) для виконання професійних завдань – збільшення існуючого фонду (обсягу) знань, застосування певних концепцій, теорій та методів для розв'язання певних проблем чи в систематизованому викладенні відповідних дисциплін у повному обсязі; в) освітня кваліфікація за першим (бакалаврським), другим (магістерським), третім (освітньо-науковим/освітньо-творчим) рівнем вищої освіти.

Такими професіоналами під кодом 2421.2 у Класифікаторі професій, крім адвоката, значаться консультант науковий (правознавство), юрист, юрист-міжнародник та ін. [20].

Звідси, акцентувати увагу на рівні професійної підготовки адвоката є правильним

лише частково (бо ж адвокати, як і інші юристи повинні мати повну вищу юридичну освіту, володіти державною мовою відповідно до рівня, визначеного національним законодавством). Вважаємо, що при обґрунтуванні того, що саме ця категорія правників надає професійну правничу допомогу, насамперед слід акцентувати увагу на відповідності таких осіб особливим вимогам, які пред'являються виключно до адвоката та викладені у ч. 1 ст. 6 Закону України (стаж роботи в галузі права не менше двох років, складання кваліфікаційного іспиту, проходження стажування (крім випадків, встановлених законодавством), складання присяги адвоката України, отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю) [21].

М. Пришляк вважає, що вказаний підхід узгоджується з позицією Конституційного Суду України з цього питання: виключний статус адвоката, що дістав своє закріплення в Основному Законі (ст. 131⁻²), орган конституційної юрисдикції пов'язує не з його професійною підготовкою, а з необхідним професійним рівнем. Тобто, наголошує правник, КСУ мав на увазі більш високу ділову компетентність адвоката серед інших правників, сформовану впродовж певного часу його практичної діяльності [6].

Здійснений вище аналіз нормативних та доктринальних джерел дає підстави для віднесення до категорії правників (осіб, що надають професійну правничу допомогу):

– захисників (ч. 4 ст. 29, ст. 59 Конституції України);

– адвокатів («Для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура» (ч.1. ст.131⁻²), що здійснюють виключне представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення (ч. 4 ст. 131⁻²);

– інших правників (ч. 5 ст.131⁻²: «Законом можуть бути визначені винятки щодо представництва в суді у трудових спорах, спорах щодо захисту соціальних прав, щодо виборів та референдумів, у малозначних спорах, а також стосовно представництва малолітніх чи неповнолітніх осіб та осіб, які визнані судом недієздатними чи дієздатність яких обмежена»;

– осіб, що здобули компетентності (результати навчання), яких достатньо для успішного здійснення професійної діяльності (працівники, перераховані разом з адвокатом у Класифікаторі професій (Розділ 2. «Професіонали») під кодом 2421.2 (слово «професіонал» в українській мові тлумачиться як: 1) той, хто зробив яке-небудь заняття предметом своєї постійної діяльності, своєю професією; 2) добрий фахівець, знавець своєї справи [13].

Отже, професійна правнича допомога надається не лише адвокатами у процесі їх незалежної професійної діяльності щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту. Для уникнення ототожнення професійної правничої діяльності виключно з адвокатами підтримуємо позицію щодо розмежування понять «професійна правнича допомога» (надається особами, які належать до правничої професії), та «адвокатської правничої допомоги» (остання є різновидом правничої).

Висновки. Вищевикладене дає підстави для виокремлення суттєвих ознак поняття «право кожного на професійну правничу допомогу»:

1) це міра можливої поведінки суб'єкта;
2) реалізується в межах правовідносин;
3) здійснюється в інтересах особи що потребує такої допомоги з метою здійснення її захисту, представництва та надання інших видів допомоги;

4) забезпечується юридичним обов'язком фізичної особи, яка здобула необхідні теоретичні знання і практичні навички у сфері правотлумачення, правореалізації та правового захисту;

5) це гарантована державою можливість.

З урахуванням наведених теоретичних положень, пропонуємо таку інтерпретацію терміно-поняття «право кожного на професійну правничу допомогу»: це передбачена нормами національного законодавства та гарантована державою міра можливої поведінки суб'єкта правовідносин, який потребує захисту, представництва та надання інших видів допомоги, яка забезпечується юридичним обов'язком особи, що здобула необхідні

теоретичні знання і практичні навички у сфері правотлумачення, правореалізації й правового захисту.

Список використаної літератури:

1. Жеглінська Т.О. Зміст поняття «право кожного на охорону здоров'я, медичну допомогу та медичне страхування»: постановка проблеми. Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ. 2019. № 4 (113). С. 57-63.
2. Ананьєв Є. Юридична допомога. Правнича чи правова? URL. http://www.pravozahist.com/index.php/2017-08-22-11-59-10/71_yuridichnadopomoga-pravnichachi-pravova.
3. Боняк В.О., Коломоєць Ю.О. Проблема збалансованості процесуально-правового статусу потерпілого в Україні. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ. 2018. № 4 (97). С. 130-134.
4. Гаркуша А. Деякі аспекти надання безоплатної правової допомоги в Україні. URL. https://forumprava.pp.ua/files/015-022-2019-2-FP-Harkusha_4.pdf.
5. Джуська А. Конституційне право людини на професійну правничу допомогу в Україні. URL. http://elar.naiu.kiev.ua/jspui/bitstream/123456789/6475/1/dysertatsia_dzhuska.pdf.
6. Пришляк М.І. Проблеми забезпечення права на професійну правничу допомогу в Україні. URL. http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2018/4/part_2/18.pdf.
7. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02 червня 2016 року. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1401-19#Text>.
8. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
9. Висновок Конституційного Суду України у справі за зверненням Верховної Ради України про надання висновку щодо відповідності законопроекту про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя) вимогам статей 157 і 158 Конституції України від 20 січня 2016 року №1-в/2016. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v001v710-16#Text>.
10. Цивільний процесуальний кодекс України: Кодекс, 18 березня 2004 року № 1618-IV. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1618-15/print>.
11. Господарський процесуальний кодекс України: Кодекс, 6 листопада 1991 року № 1798-XII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12/print>.
12. Боняк В.О., Коломоєць Ю.О. Конституційне право на страйк в Україні: теоретичний і прикладний аспекти : монограф. Дніпропетровськ : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, Ліра, 2017. с. 175.
13. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 – 1980. Т. 8 : Природа-Ряхтливий / ред. тому: В. О. Винник [та ін.]. 1977. 927 с.
14. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970-1980. Т. 7 : Поїхати-Приробляти, 1976. 723 с.
15. Словник української мови : [в 11 т.] / АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О.О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970-1980. Т. 11 : Х-Ь / ред. тому С. І. Головащук, 1980. 699 с.
16. Словник української мови : [в 11 т.] / АН УРСР, Ін-т мовознавства імені О.О. Потебні ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970-1980. Т. 2 : Г-Ж / ред. тому: П. П. Доценко, Л. А. Юрчук, 1971. 550 с.
17. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 53 народних депутатів України щодо офіційного тлумачення положення частини третьої статті 49 Конституції України «у державних і комунальних закладах охорони здоров'я медична допомога надається безоплатно» (справа про безоплатну медичну допомогу): Рішення Конституційного Суду України від 29 травня 2002 року № 10-рп/2002. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v010p710-02#Text>.
18. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» <https://ips.ligazakon.net/document/gh2pw00b?an=4>.
19. Ананьєв Є. Юридична допомога. Правнича чи правова? <http://www.pravozahist.com/index.php/2017-08-22-11-59-10/71-yuridichna-dopomoga-pravnichachi-pravova/>.
20. Національний класифікатор України. Класифікатор професій ДК 003:2010. Із змінами і доповненнями, внесеними нака-

зом Міністерства економіки України від 25 жовтня 2021 року №810. URL. https://hrliga.com/index.php?module=norm_base&op=view&id=433.

21. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 року № 5076-VI, поточна редакція. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17/print>.

Bonyak V., Oliylyk Yu. Content of the concept of "the right of everyone to professional legal aid"

Having analyzed current legislation, bills and reference literature, the authors have made an attempt to overcome the terminological uncertainty and clarify the meaning of the concept of "the right of everyone to professional legal aid". With the use of the selected theoretical toolkit, they have rethought changes that the Constitution and legislation of Ukraine have undergone in the part that concerns the right of everyone to professional legal aid.

The semantic load of interrelated words that make up the term-concept "professional legal aid", which is considered as a multifaceted social phenomenon, has been clarified.

It has been justified that the important features of professional legal aid are: a) activity of professionally trained lawyers; b) connection not only with legal rules, but also with the practical application of such rules; c) the content of such aid is reduced to support, assistance, protection, rescue of those persons who need it.

It has been proven that professional legal aid is provided not only by lawyers. The analysis of national legislation rules and other sources made it possible to include the following in the category of lawyers (persons providing professional legal aid): defense attorneys; lawyers providing exclusive representation of another person in court, as well as defense against criminal charges; other lawyers – persons who have acquired competences, which are sufficient for the successful execution of professional activities.

It has been proposed to distinguish between the concepts of "professional legal aid" (provided by persons belonging to the legal profession) and "advocate legal assistance" (a type of professional legal assistance).

The essential features of the concept of "right of everyone to professional legal aid" have been highlighted, which include the following: this is a measure of the actor's possible behavior; implemented within the framework of legal relations; it is carried out in the interests of a person who needs such aid for the purpose of his/her protection, representation and provision of other types of assistance; is provided by the legal obligation of an individual who has acquired the necessary theoretical knowledge and practical skills in the field of legal interpretation, law enforcement and legal protection; guaranteed by the government.

A definition of the researched right has been proposed. It has been substantiated that everyone's right to professional legal aid is a measure of the possible behavior of an actor of legal relations, which is provided for by the rules of national legislation and guaranteed by the government, in need of protection, representation and the provision of other types of assistance, which is ensured by the legal obligation of a person who has acquired the necessary theoretical knowledge and practical skills in the field of legal interpretation, law enforcement and legal protection.

Key words: lawyer, legal aid, professional legal aid, lawyer's legal aid, legal protection.